

річчі 1998 року через одержання пільгових кредитів банків, інвестицій, лізингу фізичних та юридичних осіб. Згадати про товаровиробника зобов'язані керівники всіх рівнів, знайти цілеспрямовані кошти тільки на заробітну плату, відшкодувавши цільові кошти реалізацією вирощеної сільськогосподарської продукції через агроторгові дома та брокерські контори української аграрної біржі.

Нова, рекомендована система оплати праці є самою простою і зрозумілою системою оплати праці для кожного товаровиробника, за обсягом може бути розміщена на одному аркуші паперу, вона розкріпачить працівника, зробить його вільним і незалежним і разом з тим зобов'яже до творчої праці, відновить трудову, технологічну і фінансову дисципліну, відновить один з головних мотиваційних факторів праці – матеріально стимулювання, поставить його у залежність від результатів роботи поточного року. Така основна та гарантована оплата праці підвищить інтерес товаровиробника в одержанні високої натуральної оплати праці вирощених сільськогосподарських культур та додаткової форми оплати праці.

УДК 658. 51

ФОРМУВАННЯ ОСНОВНОЇ МОДЕЛІ СТАБІЛІЗАЦІЇ І ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

В.С.КОВАЛЬЧУК – пошукач, Херсонський ДАУ

Сучасна світова економіка як сукупність і переплетення економічних та соціальних відносин характеризується різноманітними моделями господарювання. Подібно до того, як не можна знайти двох однакових об'єктів, підприємств, людей, природних явищ, так і не можна знайти і не може бути двох і більше абсолютно подібних моделей економіки. Кожна економічно розвинута країна має власну модель економіки, яка сформована під впливом історичних традицій та конкретних умов її функціонування і розвитку. Ніхто не нав'язує країнам якогось єдиного стандарту господарювання.

Україна в період своєї незалежності зіткнулася з особливими труднощами і перешкодами, які поки що не дають бажаних результатів економічної діяльності. Тому і виникла потреба якнайшвидше вивчити економічний стан та творчо продумати шлях від старих моделей господарювання до нових, різноманітних моделей і механізмів прогресивного соціально-економічного розвитку, які можна визначити результатом фундаментальних економічних досліджень.

Здійснення економічних реформ, зміна організаційно-правової структури власності підприємств сьогодні створюють передумови для створення нових господарських структур ринкового спрямування та нових форм власності і господарювання.

Завдання по формування основної моделі стабілізації і економічного зростання полягає в тому, щоб створити організаційно-виробничу структуру підприємства та відповідний внутрішньогосподарський механізм економічних відносин, тобто створити таке середовище яке б сприяло формуванню суб'єктів сільськогосподарського виробництва, внутрішньогосподарського госпрозрахунку ринкового типу.

Прийняті в Україні закони щодо переходу підприємств до ринкової економіки та інші обставини, які об'єктивно склалися в сільському господарстві, це в першу чергу великі земельні масиви, великі тваринницькі комплекси, потужна техніка, зрошувальні та осушувальні системи – зумовлюють велику потребу в колективному господарюванні. Тому й надалі, при подальших реформуваннях АПК, реструктуризації КСП до приватно-орендних та інших форм власності і господарювання, колективна форма ведення господарства залишиться домінуючою.

Найбільш поширеними різновидами колективних сільськогосподарських підприємств, які сьогодні організовуються є приватно-орендні підприємства внутрішньогосподарського госпрозрахунку, приватно-орендні кооперативи, кооперативи внутрішньогосподарського госпрозрахунку на базі колишній відділків, бригад та ферм, спілок селян, відкритих та закритих акціонерних товариств, фермерських об'єднань пайовиків та пайових товариств.

Це є лідерні формування основної моделі стабілізації і економічного зростання.

Пайове товариство – це колективно-господарське об'єднання власників майнових і земельних паїв, яке свою виробничу діяльність будує на договірній системі первинних трудових колективів з правлінням товариства, а свою господарську діяльність здійснюють на госпрозрахунковій основі.

За такою ж системою організовується і працює кооператив внутрішньогосподарського госпрозрахунку, приватно-орендний кооператив та асоціація кооперативів. В формуванні основної моделі організації і економічного зростання також діють різні види господарських товариств з обмеженою відповідальністю, з повною відповідальністю, компанії та об'єднання, агрофірми, які організовуються на основі приватної власності громадян або орендованого майна і землі.

Усі ці формування – самостійні в межах чинного законодавства, вони не залежать від державних органів влади, регіональних та галузевих формувань, районного управління сільського господарства, усі вони є суб'єктами ринку. Втручання в господарську або іншу діяльність цих власників з боку державних та інших органів не допускається.

Свою господарську діяльність вони здійснюють на засадах повного госпрозрахунку, самоокупності і самофінансування, на формуванні і розвитку ринкової інфраструктури, розвитку ринкового середовища агропродовольчого сектора, яке розглядається як сукупність взаємопов'язаних складових економічного механізму та інфраструктури, яка забезпечує товарообмін сільськогосподарської продукції на засадах ринкової економіки.

В складному, перехідному періоді до ринкової економіки в районах виникають проблеми в створенні відповідного ринкового середовища, за допомогою якого повинна розвиватися аграрна економіка на засадах чинного законодавства. Внаслідок бартерних взаємовідносин колективних сільськогосподарських підприємств, в районах появилася відсутність комплектності та постійності в формуванні товарно-грошових відносин ринкового типу, що привело до спаду ефективності сільськогосподарського виробництва та тяжкого фінансового стану товаровиробників, які не можуть обновити технічний парк, придбати паливно-мастильні матеріали, не мають грошових коштів для розрахунку за електроенергію та оплату праці. Все це визвало необхідність в узагальненні пропозицій щодо прискорення процесу нормування і розвитку ринкового середовища як в районах так і в окремих, конкретних підприємствах.

На нинішньому етапі суспільного розвитку України проблема ринку стала найактуальнішою й найважливішою. В умовах переходу нашої країни до ринкової економіки державно-адміністративні методи впливу на функціонування господарського механізму повинні замінюватися ринковими.

Адміністративно-директивній системі економіки властиві були надмірна, гіпертрофована централізація планування та управління розподілу економічних ресурсів і коштів, яка придушувала економічну свободу та ініціативу. Що стосується ринкової економіки, то її скоріше слід характеризувати як економіку вільного підприємництва. У такій економіці товаровиробник і споживав максимально розкріпачені від дії урядових органів, їх пов'язують між собою відносини вільного ринку. У побутовому розумінні ринок – це місце, де купують і продають різні товари. Однак це спрощений підхід. Ринок – явище надзвичайно складне й багатогранне.

Італійський процесор А.Пезенті, узагальнюючи уявлення багатьох економістів про ринок, називає його центральним явищем економіки. За його висновком, ринок – це об'єктивний факт, який бачить кожний, і що таке ринок, знає кожна домогосподарка, яка йде за покупками. Тобто ринок, за словами Пезенті, визначається як те уявне місце, куди сходяться виробники товарів, які пропонують свій товар покупцям, та споживачі, що пред'являють попит на товар. Проте, такий загальний контур не дає змоги розкрити справді наукову суть економічної категорії "ринок".

Ринок – це система економічних відносин з приводу купівлі-продажу товарів. Він являє собою сукупність товарного і грошового обігу. Розглядаючи ринок як категорія обміну, необхідно зауважити, що його не слід змішувати з поняттям "торгівля".

Ринок є економічною категорією, а торгівля – галуззю економіки.

Основу національної економіки становлять не тільки матеріальні галузі виробництва, а й системи ринків. Маючи розгалужену й багаторівневу структуру, ринок за своїми функціями може бути товарним, де здійснюється кругообіг засобів виробництва і предметів споживання, фінансовим, де обертаються кредити, призначені для інновацій, валютний ринок, де здійснюються фінансово-валютні операції, ринок праці – виступає як форма руху робочої сили. Лише такий комплексний за своїм змістом національний ринок може забезпечити економічну основу цілісності нашої держави.

Свої функції ринок виконує через розгалужену систему інфраструктури, товарних, фондових та валютних бірж, товарно-збутових фірм та банків. Однією з головних ланок товарно-збутових фірм в моделі біржового сільськогосподарського ринку є торгові дома, які організуються згідно відповідного чинного законодавства. Так, в Голопристанському районі, Херсонської області, на основі типового положення про міжрегіональний та районний агроторговий дім від 18.03.96 р. № 85, та від 16.04.96 р. № 103 створено та зареєстровано агроторговий дім "Нива", метою якого є прискорення і поглиблення аграрної реформи АПК шляхом термінової організації ринкових господарств в кожному підприємстві району, формуванням ринкового середовища через торговельні представництва та філії села товаровиробників усіх форм власності і господарювання малого сільськогосподарського бізнесу.

Основним завданням спеціалізованої, комерційно-торгівельної фірми агроторгового дому "Нива" стало стратегічне завдання по виходу регіону з економічної кризи – це створення реального рин-

кового господарства з вирощенням екологічно-чистої продукції необхідної ринку.

В своїй діяльності районний агроторговий дім організовує районні аграрні ринки та забезпечує їх взаємодією з міжрегіональними оптовими ринками, сприяє товаровиробникам в одержанні максимальних прибутків від реалізації сільськогосподарської продукції, сировини та продуктів їх переробки, формує районні лоти сільськогосподарської продукції, яка виставляється на торги.

Голопристанський районний агроторговий дім "Нива" організовує і контролює місцеві товарообмінні операції на компенсаційній основі з дотриманням паритету цін на продукцію сільського господарства і промисловості, веде запеклу боротьбу з фактами укладення бартерних угод підприємств, які явно ведуть господарства до банкрутства.

В структурі біржового сільськогосподарського ринку, агроторговий дім "Нива" як посередник, організував тісний зв'язок з постачальниками матеріально-технічних ресурсів, виробниками сільгосппродукції, районним та обласним управліннями сільського господарства та споживачами сільськогосподарської продукції усіх форм власності і господарювання, переробними та комерційними структурами.

Щоб швидше економічно оздоровити всі господарства району, перевести їх на реальні ринкові взаємовідносини, Голопристанський агроторговий дім "Нива", як юридична особа уклала угоду з Українською Аграрною Біржею про придбання права використання біржового місця та створення на Херсонщині Південної міжрегіональної Херсонської Брокерської контори. Створення Брокерської контори Херсонщини значно полегшить і здешевить пошук необхідних ділових партнерів по реалізації виробленої продукції села, накопичує інформацію цін, попиту та пропозицій продукції, що фінансово оздоровить підприємства та соціально захистить товаровиробника села.